

ליקוטים נפלאים פרשת וירא

"וירא אליו ה' באלוני ממרא" (יה, א)

"הוא שנתן עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו" (ב"ר).
שואל ה'כתב סופר': "הייתכן שצדיק יסוד עולם כאברהם אבינו ייטול עצה מעובד אלילים כממרא אם וכיצד עליו לקיים את צו ה', ואם יאמר לו שאין לקיים את מצות הבורא, כלום יעלה על הדעת שאברהם אבינו ישמע לעצתו ולא יקיים את מצות השי"ת?"

אומר ה'כתב סופר': אברהם ביקש להגדיל ולהאדיר את ערך ניסיון המילה וגמר אומר בלבו שגם אם יעצו לו ידידיו שלא למול הוא יתעלם מדבריהם וימלא בשמחה את מצות ה' ואז תהיה המצוה גדולה וחשובה יותר. כך פנה אברהם לשלושת ידידיו, ענר ואשכול וממרא, שיביעו את דעתם על קיום המילה. שניים מידידיו, ענר ואשכול, יעצו לו שלא למול. אולם אברהם התעלם מעצת רוב ידידיו ושמע לדבר ה' ובכך העלה את ניסיון המילה למדרגה גבוהה ביותר. (בני ציון)

"אל נא תעבור מעל עבדך" (יה, ג)

"גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה" (שבת קכז)
אם כה גדולה מצווה זו, שאלו לרבי חיים מגריצה, מדוע לא צייתה התורה על מצוות הכנסת אורחים?
והשיב שאילו הייתה מצווה זו תלויה ב"מצוות עשה" היו אנשים מסוגלים לסחוב אורחים בעל כרחם, להאכיל אותם בעל כרחם, ולשלח אותם בעל כרחם - כדי שיוכלו לקיים מצווה נוספת ולהכניס את האורח הבא...

"ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רך וטוב

ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו" (יה, ז)

וברש"י, "הנער זה ישמעאל ונתן לו כדי לחנכו במצוות".
ולכאורה צריך ביאור, מדוע 'ואל הבקר רץ אברהם' בעצמו ולא שלח את ישמעאל שיביא את הבקר - כדי לחנכו למצוות.
אלא בעצם דבר זה ש'אל הבקר רץ', בהא גופא חניכו במצוות, כאשר הבן רואה את אביו רץ לדבר מצווה בהתלהבות וחביבות למצווה, נכנסים בו רגשות הקודש, ואף הבן ינהג כמעשה אביו. ויש שביארו, כי זה גופא היה 'לחנכו מצוות' שבחור צעיר איננו מסתובב ברחובה של עיר... (באר הפרשה)

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה

באוהל" (יה, ט)

וברש"י: "הנה באוהל - צנועה היא".
שואל ה"פרדס יוסף", מה הראיה מכך ששרה באוהל שהיא צנועה, והרי באותו יום הוציא השי"ת חמה מנרתיקה, אף אחד לא הולך ברחוב. וכי אפשר ללכת ברחוב ביום לווהט שכזה?

ועונה, שהעובדה שעם היותה של שרה בתוך האוהל, המלאכים לא ראו אותה - זו הראיה על צניעותה, כי גם בתוך הבית היא מסתתרת כאשר מגיעים אנשים זרים. (יחי ראובן)

"ותכחש שרה... ויקומו האנשים" (יה, טו-טז)

"ויקומו" הוא לשון זריזות. מכיוון ששמעו המלאכים איך כיחשה שרה, מיד נעשה צר להם המקום ולא רצו להתעכב אף רגע, כי אין המלאכים יכולים לסבול אף מעט שקר. (חפץ חיים)

"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו

אחריו ושמרו דרך ה'" (יה, יט)

נאמר כאן אחריו להורות לנו שלא רק כשהאב נמצא ישמרו הבנים את דרך ה', אלא אפילו אחריו תישאר השפעתו והבנים ילכו בדרך שהורה להם אביהם.

וכך פירש כ"ק מרן מהר"י זי"ע מבעלזא את הכתוב 'ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' (דברים יא, יט), כי חינוכם של הבנים חייב להיות בצורה יסודית, עד כדי כך שגם כאשר האב יהיה בלכתו בדרך ידברו הבנים בדברי תורה ולא רק כשהוא נמצא אתם יחד בביתו.

"ויגש אברהם" (יה, כג)

"מצינו הגשה למלחמה... והגשה לתפילה" (רש"י)
יש שכתבו לרמז בדברי רש"י, מה שהסמיכו שתי הגשות אלו, ללמדך, כמו שחייל במלחמה בשעה שמושיך בקשתו או אווזו בחרבו להילחם, הרי הוא מסיח דעתו מכל דבר שבעולם וכל מחשבתו ומאווייו נתונים רק בחרבו אשר בידו, מאחר שיודע שכל חייו תלויים בפעולה זאת, כמו כן בעת הגשה לתפילה 'יכוון' את כל מחשבות לבו רק בתפילתו, בידיעתו שרק בתפילה תלויה כל הצלחתו ולא בשום דבר אחר, ולא יאחז ח"ו כאומר הנה כבר עשיתי את השתדלותי ומעתה נחסר לי רק להוסיף תפילה כציידה לדרך, אלא ידע שהתפילה היא 'עיקר' חייו והצלחתו בכל עניין שהוא. (באר הפרשה)

"אל תביט אחריו ואל תעמוד בכל הכיכר

ההרה הימלט" (יה, יז)

מובא בספר 'שפתי דעת' לבעל ה'כלי יקר': לוט היה בעל צדקה ביחס לאנשי סדום שהיו רחוקים מן הצדקה והיה לוט סבור שדי לו בזה שהוא צדיק ביחס אליהם, ועל כן לא ראה צרך לשפר ולתקן עצמו עוד יותר, והתיר לעצמו להישאר במצבו.

אמר לו המלאך: "אל תביט אחריו" - אל מעשי סדום הגרועים ממך ואל תסתפק להיות צדיק ביחס אליהם, אלא "ההרה הימלט" - הבט אל אברהם הצדיק והשתדל להתעלות כמעלותיו.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וירא

"כי את שבע כבשות תיקח מידי בעבור תהיה לי לעדה כי הפרתי את הבאר" (כא, ל)

פירוש: שהנה הכבשים של אאע"ה בוודאי לא היו שותים מבאר אחרת, על כן אמר עכשיו שהכבשים שלי כן ישתו מהבארות כיון שהבארות שלי המה, ולהוכחה, כשאתן לך את הכבשים - לא ישתו עוד מהבאר, כיון שנתתם לך ואינם שלי כעת - לא ירצו לשתות מהבארות שלי. (כ"ק מרן מהרי"ד ז"ע מבעלזא)

"ויאמר בי נשבעתי נאום ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך" (כב, טז)

יש המקשים, מה הייתה הגדלות המיוחדת של אברהם אבינו במעשה העקידה? נכונותו לשחוט את בנו? וכי מה יכול היה לעשות, הרי הקב"ה ציוה עליו "קח נא את בנך... והעלהו לעולה", האם יכול היה שלא לשוחטו?

סוד העניין טמון כאן בפסוק, וכך דרשו חז"ל במדרש (ויק"ר כט, ט) "בי נשבעתי נאום ה'", מה צורך היה לשבועה? ר' ביבי בר אבא בשם ר' יוחנן אמר: עמד אברהם בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו: 'רבש"ע, גלוי וידוע לפניך, בשעה שאמרת לי 'קח נא את בנך את יחידך' היה בלבי מה להשיבך, והיה בלבי מה לאמר: אתמול אמרת לי 'כי יצחק יקרא לך זרע', ועכשיו אתה אומר לי 'והעלהו שם לעולה?' אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרי ולא השבתיך כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו - כך כשיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים, תהא מזכיר להם עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכיסא דין לכיסא רחמים".

אנחנו מוכנים לעשות הרבה דברים, אבל לפחות להגיב איזו תגובה. אני מוכן שחברי יעשה לי הכל, אבל לפחות שידע שהוא לא נהג עמי בצדק. מה, גם זה אסור לי?!

כשציוהו הקב"ה על העקידה, יכול היה אברהם לומר: "רבש"ע אני מוכן, אבל רק תסביר לי דבר-מה, רק שאלה אחת קטנה: הרי הבטחתני שמזוני יבנה עם ישראל?! אבל אברהם לא הגיב, לא שאל שאלות, וביקש שבשכר זה גם הקב"ה לא יגיב כשעם ישראל יעשו עבירות.

לבקש מהקב"ה שימחל - זה הוא לא היה יכול. כיצד ניתן למחול על עבירות?! רק זאת הוא ביקש: אני סגרת את פי - גם אתה, רבש"ע, אל תעשה כלום, כביכול. (תפארת שמשון)

"בי נשבעתי... כי ברך אברכך" (כב, טז-יז)

וכי לא די בהבטחת השי"ת? ולשם מה היה צריך להישבע? אלא כי גלוי וידוע לפני ית' שעתידים ישראל לחטוא ומדת הדין תעמוד ותקטרג על ההבטחה שאינם ראויים לה, לפיכך נשבע השי"ת לאברהם אבינו בכדי שלא תופר ההבטחה למרות כל הקטרוגים והקב"ה ייטיב לישראל תמיד. (כ"ק מהר"ש מבעלזא)

כדאי להזכיר בעניין זה את הפירוש הנפלא על המילים "בשמים מומעל ועל הארץ מתחת". "בשמים" - בנוגע לעניינים שמימיים רוחניים, תמיד תסתכל "מומעל" - למעלה ממך ותשאף להגיע כמה שיותר. לעומת זאת, "ועל הארץ" - בעניינים ארציים וגשמיים - "מתחת", היינו, תראה את אלה שיש להם פחות ממך ותהיה מרוצה ממה שיש.

"כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק" (כא, י)

שרה שראתה שישמעאל מושחת במידותיו פחדה שהוא יקלקל את יצחק. ושאל הרב 'צוף דבש' זצ"ל: מדוע לא הניחה שרה שיצחק יחזירנהו למוטב בטוב מידותיו? ותירץ, כי מכאן ראייה שכאשר יש חבר רע, מירב הסיכויים שהוא ישחית את הטוב ולא להיפך.

"ויכלו המים מן החמת, ותשלך את הילד תחת אחד השיחים" (כא, טו)

בעל הדברי יחזקאל הביא בספרו בשם חמיו, את קושיית הרה"ק מלובלין על פסוק זה: איך ייתכן שהגר תפקיר כך את בנה יחידה, בן אשר נולד לה מאברהם והיה חביב עליה ביותר? ופירש הרבי מלובלין, שכאשר אדם מתפלל, חובה עליו להרבות בתפילה ובתחנונים, אך לאחר התפילה עליו להשליך את יהבו על ה' ולבטוח בו שיעשה כטוב בעיניו. אף הגר התפללה וביקשה מים, ומשנוכחה כי אין באפשרותה להשיגם במדבר, היא השליכה את הילד תחת אחד השיחים, כאומרת: עד עתה אני דאגתי לו, אך משאין בכוחי לעשות דבר, הריני בוטחת בך שתעשה את הטוב ביותר עבורו. והוסיף הרבי מלובלין ואמר, שהנהוג כן הרי זו עצה שתיחשב תפילתו כמיוחדת שבתפילות, ותתקבל ברצון!

"כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם" (כא, יז)

ואין כל נפקא מינה מי המתפלל, כי הקב"ה שומע תפילת כל פה, ובוהו ביארו מדוע מתעטפים בטלית בעת הברכה כעטיפת הישמעאלים (מ"א או"ח, ח). כי פעמים הרבה יבוא היצר לאדם בגשתו לתפילתו ויאמר לו הרי חוטא ופושע אתה כזאת וכזאת עשית - כיצד תעז להראות פניך לפני ה' ולהתפלל לפניו, לזה מזכירים לו לאדם את עטיפת הישמעאלים, כי גבי ישמעאל כתיב בפרשה שלנו 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם', ולא יביטו בשמים על מעשיך שבעבר - עמוד נא, התייצב נא והאלוקים ישמע לקול שוועתך וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה. (באר הפרשה)